

Asia: VN/35626/2025

**Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle
verotusmenettelystä annetun lain 21 §:n muuttamisesta annetun hallituksen
esityksen (HE 141/2025 vp) täydentämisestä**

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

EK kiittää lausuntopyynnöstä otsikkoasiassa. Lausuntonamme esitämme kunnioittavasti seuraavan.

- Täydennetty esitys tulee palauttaa kokonaisuutenaan perusteelliseen jatkovalmisteluun yhdessä alkuperäisen esityksen kanssa. Muutosta ei voida hyväksyä tämän täydennetyn esityksen mukaisena.
- Vaikka täydentävässä esityksessä tehdyt rajaukset ovat sinänsä perusteltuja, ne ovat käytännössä täysin riittämättömiä eivätkä poista esityksen vakavia ongelmia, joihin perustuslakivaliokunta kiinnitti perusteltua huomiota.
- Täydennetyn esityksen väite siitä, että muutosehdotusten "arvioidaan vähentävän Verohallinnon ja tiedonantovelvollisten tulkintaerimielisyyksiä" ei pidä paikkaansa. EK muistuttaa, että Verohallinto on tehnyt vuosikausia selkeästi tietosuojalainsäädännön vastaisia tietopyyntöjä, jotka ovat Verohallinnon oman arvion mukaan olleet aina "tarkkarajaisia" ja kohdistuneet vain "välttämättömiin" tietoihin. Esitys jättää yhä näiden käsitteiden tulkinnan Verohallinnon harkintaan, ja lienee selvää, että esitys johtaa samojen ongelmien jatkumiseen myös tulevaisuudessa.
- Jatkovalmistelussa pitää myös selventää sitä, miltä osin muun voimassa olevan ja tulevan, sekä kotimaisen että kansainvälisen sääntelyn ja tiedonvaihdon perusteella saatavat tiedot jättävät sellaisia aukkoja Verohallinnon tiedonsaantioikeuksiin, joissa vertailutietotarkastusten käyttäminen olisi "välttämätöntä". Tällaisen tarkastelun tekeminen on tarpeen erityisesti, kun otetaan huomioon

viimeaikaiset muutokset esimerkiksi alustojen tiedonantovelvollisuuksiin ja se, että vertailutietotarkastus on myös perustuslakivaliokunnan mainitsemalla tavalla aina viimesijainen keino verovelvollista koskevien tietojen saamiseksi.

- EK toistaa esityksestä 141/2025 vp verojaostolle antamassa asiantuntijalausunnossa esiin nostamansa seikat: ensinnäkin, vertailutietotarkastusten oikea ongelma eli Verohallinnon taipumus jättää huomioimatta sekä KHO:n ja tietosuojavaltuutetun ratkaisut, että pakottava tietosuojalainsäädäntö ei ole ratkaistavissa verolainsäädännön muutoksilla ja VML 21§:n sanamuodon laajennuksella, vaan ainoastaan Verohallinnon oman toiminnan muutoksilla. Toiseksi tiedonantovelvollisia ei tule asettaa asemaan, jossa niiden tulee tehdä päätös kahden lain noudattamatta jättämisen välillä: verotusmenettelylain ja tietosuoja-asetuksen.

Yksityiskohtaiset huomiot

Täydentävä esitys ja hallituksen esitys 141/2025 tulee koota yhdeksi kokonaisuudeksi ja tämä kokonaisuus tulee valmistella huolellisesti yhdessä sidosryhmien kanssa

Täydentävästä esityksestä ja tavasta, jolla se on valmisteltu, välittyy selkeä kiireen tuntu ja tarve saada perustuslakivaliokunnan huomiot kuitatuksi mahdollisimman pienin toimenpitein ja ylimalkaisin, semanttisin muutoksin. Tämä ei ole perustuslakivaliokunnan huomioiden vakavuus huomioon ottaen kestävä lähestymistapa.

Täydentävä esitys jättää epäselväksi sen suhteen alkuperäiseen esitykseen, koska niiden tavoitteet ovat keskenään ristiriitaiset. Esitykset tuleekin valmistella aidosti yhdeksi ja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, koska perustuslakivaliokunnan huomiot vaikuttavat nyt täydentävää esitystä laajemmin aikaisempaan hallituksen esitykseen. Esityksen jatkovalmistelussa tulisi olla tiiviisti mukana myös Oikeusministeriö ja Tietosuojavaltuutetun toimisto.

Erinomainen esimerkki näistä esityksen ja sen täydennyksen tavoitteiden ristiriitaisuuksista ilmenee alkuperäisen esityksen sivulta 27, jossa todetaan, että "nykytilassa toimiminen tarkoittaisi, että vertailutietotarkastukset toimitettaisiin huomattavasti aiempaa rajatumpina ja suppeampina, eikä tämä vastaisi vertailutietotarkastusta koskevan nykyisen sääntelyn tarkoitusta. Verohallinto ei saisi verovalvonnan kannalta välttämättömiä tietoja vertailutietotarkastusten kautta. Nykytilan pysyttäminen ei näin ollen myöskään paikkaisi sitä verovajetta, joka tietosuojasääntelyn johdosta on vertailutietotarkastusten muuttuneen laajuuden myötä viime vuosina syntynyt." EK on jo aiemmissa asiantuntijalausunnoissaan korostanut sitä, että tämä väite ei yksinkertaisesti pidä paikkaansa.

Ensinnäkin, vertailutietotarkastus on sivullisen erityistä tiedonantovelvollisuutta, ja viimesijainen keino hankkia tietoja. Sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus on verotuksen toimittamista varten, ei sivullisen erityinen tiedonantovelvollisuus. Nämä ovat täysin erillisiä velvollisuuksia, joita ei pidä tietoisesti sekoittaa. Toiseksi, tietosuoja sääntely ei ole supistanut vertailutietotarkastusten laajuutta eikä aiheuttanut verovajetta. Sen sijaan Verohallinnon tarpeettoman laajat, täsmentämättömät ja toistuvat vertailutietotarkastukset ovat olleet selkeästi sekä voimassa olevan VML 21 §:n että pakottavan tietosuoja sääntelyn vastaisia ja ne on todettu sellaisiksi myös korkeimman hallinto-oikeuden, Helsingin hallinto-oikeuden ja tietosuojavaikuttetun toimesta.

Hieman semanttisesti rajatumpi, täydentävä esitys on ristiriidassa sen kanssa, että alkuperäisen esityksen tavoitteena oli kiistatta laajentaa Verohallinnon tiedonsaantioikeuksia yli sen, mitä pakottava tietosuoja sääntely edellyttää. Tämä lähtökohta ei ole linjassa täydentävän esityksen tarkoituksen kanssa, mikä on vastata perustuslakivaliokunnan perusteltuun kritiikkiin. Esitykseen sisältyvät, "tarkentavat" mutta erittäin tulkinnanvaraiset käsitteet, kuten "taloudellisesti merkittävä riski", "merkittävä riski verovelvollisten yhdenvertaisuudelle", " " ja "välttämättömyys", eivät rajaa perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla Verohallinnon toimivaltuuksia. Verohallinto on tehnyt vuosikausia selkeästi tietosuojalainsäädännön vastaisia tietopyyntöjä, jotka ovat Verohallinnon oman arvion mukaan olleet "tarkkarajaisia" ja kohdistuneet vain "välttämättömiin" tietoihin. Esitys jättää yhä näiden käsitteiden tulkinnan Verohallinnon harkintaan, ja lienee selvää, että esitys johtaa samojen ongelmien jatkumiseen tai jopa kärjistymiseen.

Riskit ja kustannukset kohdistuvat yhä tiedonantovelvollisiin, vaikka Verohallinnon tietopyyntö olisi tietosuoja sääntelyn vastainen

EK kiinnittää edelleen huomiota myös esitysluonnoksesta aiheutuviin riskeihin ja kustannuksiin vertailutietotarkastuksien kohteille. Vaikka täydennetyssä esityksessä todetaan, että sen sisältämien muutosehdotusten vaikutusten arvioidaan olevan "pääosin myönteisiä" tiedonantovelvollisille, nämä muutokset ovat esityksen edellä mainitut ongelmat, riskit ja kustannukset huomioon ottaen riittämättömiä eivätkä muuta esityksen puutteellisia lähtökohtia.

Vertailutietotarkastuksen kohde ei voi luottaa siihen, että Verohallinnon tekemä tietopyyntö on asianmukainen, koska rekisterinpitäjällä on aina vastuu antamastaan tiedosta, vaikka pyytäjänä olisikin Verohallinto. Tiedonantovelvollisia ei tule asettaa asemaan, jossa niiden tulee tehdä päätös kahden lain noudattamatta jättämisen välillä: verotusmenettelylain ja tietosuoja-asetuksen.

Jos esitys siinä kuvatuin tavoin todellakin olisi tietosuoja-asetuksen mukainen, pitäisi olla selvää, että valtion tulee olla velvollinen korvaamaan rekisterinpitäjälle Verohallinnon liian laajaan tietopyyntöön vastaamisen perusteella mahdollisesti määrättävät sanktiot.

Lisäksi laajat tietopyynnöt johtavat merkittäviin lisäkustannuksiin vertailutarkastusten kohteille. Tietopyyntöjen määrä ja niiden laajuus tulisivat todennäköisesti lisääntymään merkittävästi uuden sääntelyn myötä. Jos tällaiset laajat tietopyynnöt päätetään sallia, niistä syntyvistä kustannuksista ja tietojen tuottamisesta Verohallinnolle tulisi suorittaa korvausta. Esitys on edelleen niin epämääräinen, että vertailutietotarkastusten kohteiden on luonnollisesti erittäin vaikeaa arvioida tietopyynnöistä aiheutuvia kustannuksia tässä vaiheessa. EK muistuttaa edelleen, että vertailutietotarkastus on viimesijainen keino tietojen keräämiseen.

Tuottoarvio on epäuskottava ja esitys tulee johtamaan lukuisiin oikeusriitoihin asioissa, joiden merkitys verovajeeseen lienee epärelevantti

Esityksessä alun perin mainittu 100 miljoonan euron verotuottoarvio oli ylimitoitettu ja epäuskottava eikä täydennyksessä mainittu 60–90 miljoonan euron verotuottojen kasvu ole yhtään sen uskottavampi arvio. Realistinen arvio lienee pikemminkin noin 10 miljoonan euron suuruusluokassa. Esimerkiksi harmaan talouden laskennallista vähenemistä tai valvonnan epäsuoria, laskennallisia hyötyjä ei voida pitää konkreettisesti kerättävissä olevina erinä. Osa mainituista, epäsuorista hyödyistä lienee saavutettavissa jo nykyisin kerättävien tietojen perustella. Harmaan talouden torjunta on tärkeää, mutta harmaan talouden toimijoiden heikon maksukyvyn vuoksi se harvoin tuottaa merkittäviä verotuloja.

EK viittaa asian aikaisemmissa käsittelyvaiheissa esittämiinsä huomioihin ja yhtyy apulaisoikeusasiamiehen lausunnossaan esittämiin huomioihin yksityisyyden suojasta.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Sami Pakarinen

Johtaja

Isomaa Anita
Elinkeinoelämän keskusliitto EK